

Konieczny powiew OZE w energetyce

W odróżnieniu od wielu krajów Unii Europejskiej, gdzie wytwarzanie energii elektrycznej oparte jest na węglu, gazie, atomie oraz odnawialnych źródłach energii, w Polsce mamy do czynienia z monopolem węgla kamiennego i brunatnego. W 2009 r. udział tych źródeł w wytwarzaniu energii w naszym kraju wyniósł 90%. Był to najwyższy wskaźnik w krajach Wspólnoty.

Oparcie produkcji energii elektrycznej tylko na jednym surowcu niewątpliwie zwiększa bezpieczeństwo energetyczne Polski. Poziom uzależnienia naszego kraju od importu pierwotnych źródeł energii należy do najniższych w Unii Europejskiej (UE) i wynosi obecnie 14,7%. Natomiast średnia dla UE-27 w tym zakresie kształtuje się na poziomie 50,1%¹. Negatywnym elementem oparcia produkcji energii elektrycznej na węglu są wysokie emisje zanieczyszczeń do powietrza, a tym samym skażenie środowiska. To z kolei skutkuje wyższymi kosztami produkcji energii elektrycznej, wynikającymi z przekroczenia dopuszczalnych limitów zanieczyszczeń i związanym z tym obowiązkiem ich dodatkowego zakupu na rynku.

Wysokie koszty produkcji energii elektrycznej przekładają się na wyższe ceny energii elektrycznej dla odbiorców końcowych. Co gorsza, Polska z wynikiem 165 mln ton rocznie łącznej emisji CO₂ pochodzącej z wytwarzania energii elektrycznej i miejskich systemów ciepłowniczych zajmuje obecnie trzecie miejsce w UE-27, za Wielką Brytanią i Niemcami². Ponadto, biorąc pod uwagę wzrost zapotrzebowania na energię elektryczną w skali całego kraju, budowa nowych mocy wytwórczych wydaje się być niezbędna.

W kierunku bezpieczeństwa energetycznego

Odnawialne źródła energii (OZE) nie zmienią bilansu energetycznego kraju, gdyż pozostaną one w Polsce w dłuższej perspektywie uzupełniającym, a nie podstawowym nośnikiem energii. Mogą one jednak zwiększyć bezpieczeństwo energetyczne. Ma to znaczenie szczególnie w regionach słabiej zelektryfikowanych, np. w północnej oraz północno-wschodniej części Polski.

Alternatywą w stosunku do średnich, konwencjonalnych jednostek (poniżej 300-400 MW) opalanych węglem, są małe lokalne czy też regionalne elektrownie, oparte na odnawialnych źródłach energii, takich jak np. energia wiatrowa.

OZE niewątpliwie wpłyną również na zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych, a co za tym idzie na spadek zapotrzebowania na zakup dodatkowych limitów na emisję CO₂ na rynku. W łącznej puli produkcji energii elektrycznej źródła odnawialne, pomimo ogólnego założenia, że ich koszty są wyższe, doprowadzą do obniżenia nakładów finansowych na wytwarzanie oraz ryzyka ich nagłych zmian, ponieważ nie ulegają modyfikacjom zależnym od cen surowców kopalnych.

Ponadto Polska zobligowana jest do wypełnienia zobowiązań (m.in. zwiększenia produkcji energii elektrycznej z OZE), wynikających z pakietu klimatyczno-energetycznego przyjętego przez szefów państw i rządów UE na szczycie w Brukseli w grudniu 2008 r.

Pakiet klimatyczno-energetyczny zakłada odejście od wysokoemisyjnego węgla na rzecz odnawialnych źródeł energii i oszczędności energii. Podstawowe jego cele to: redukcja emisji CO₂ o 20% do 2020 r., wzrost zużycia energii ze źródeł odnawialnych w UE z 8,5 do 20% w 2020 r. (dla Polski ustalono wzrost z 7 do 15%) oraz zwiększenie efektywności energetycznej o 20% w 2020 r. To ostatnie założenie będzie realizowane m.in. poprzez stosowanie energooszczędnych rozwiązań w budownictwie oraz norm efektywności energetycznej dla urządzeń elektrycznych itp.

Kluczowe rozwiązanie – wiatr

Jednym z kluczowych rozwiązań w propagowaniu pakietu klimatyczno-energetycznego jest promocja energetyki wiatrowej. W 2009 r. znalazła się ona na pierwszym miejscu pod względem nowych zainstalowanych mocy wytwórczych w UE, wyprzedzając tym samym elektrownie węglowe i gazowe. Łączna moc farm wiatrowych wzrosła o ponad 10 tys. MW do wielkości 74,8 tys. MW. Wartość inwestycji dotyczących budowy takich rozwiązań w 2009 r. oszacowano na 13 mld euro³.

Europejski trend rozwoju energetyki wiatrowej nie znajduje odzwierciedlenia w warunkach polskich, choć i tak jest lepiej niż w poprzednich latach. Moc wszystkich istniejących w naszym kraju farm wiatrowych wynosiła na koniec 2009 r. 725 MW. Dla przykładu w Holandii było to 2,225 MW, we Francji 3,404 MW, w Hiszpanii 16,740 MW, a w Niemczech, które są liderem w tym zakresie, aż 23,903 MW⁴. Dlaczego więc w Polsce przy dobrych warunkach wietrznych (rys.) odnotowuje się znikomy wzrost produkcji energii z wiatru w porównaniu do innych dużych krajów UE? Duży wpływ na taki stan rzeczy mają bariery prawno-administracyjne, napotykanne przy zakładaniu farm wiatrowych w Polsce.

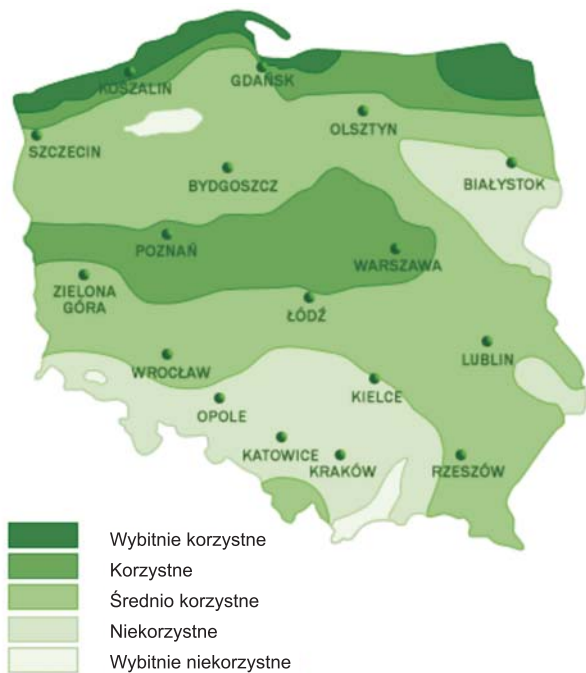
„Wietrzne” formalności

Warunkiem realizacji inwestycji budowy farmy wiatrowej jest spełnienie wielu wymogów, w tym m.in. uzyskanie odpowiednich decyzji, koncesji i zezwoleń administracyjnych. Bar-

■ Odnawialne źródła energii (OZE) nie zmienią bilansu energetycznego kraju, gdyż pozostaną one w Polsce w dłuższej perspektywie uzupełniającym, a nie podstawowym nośnikiem energii. Mogą one jednak zwiększyć bezpieczeństwo energetyczne.

▷ dzo duże znaczenie ma również pozyskanie nieruchomości pod inwestycje i weryfikacja, czy jej przeznaczenie ujęte w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego (m.p.z.p.) pozwala na lokalizację na niej farmy wiatrowej. Problem polega na tym, że nie wszystkie gminy posiadają studium i plany zagospodarowania uchwalone przez radę gminy. W przypadku braku m.p.z.p. przed wystąpieniem o pozwolenie na budowę farmy wiatrowej, konieczne jest uzyskanie decyzji o warunkach zabudowy, która określi, jaki obiekt i na jakich warunkach może powstać na obszarze danej nieruchomości. Warunki zabudowy jednak wzbudzają obawę inwestora, gdyż mogą stać się przedmiotem dyskusji. To z kolei może skutkować ich zakwestionowaniem przez organy administracyjne.

Następnym wymogiem, który ma wpływ na spowolnienie procesu inwestycyjnego, jest badanie siły wiatru na terenie, na którym ma powstać farma wiatrowa oraz uzyskanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach inwestycji. Z tym ostatnim dokumentem wiąże się m.in. konieczność sporządzenia rocznego monitoringu, np. ptaków i nietoperzy, które występują na danym terenie.

Warunki wietrzne w Polsce⁵

Po spełnieniu wszystkich wymogów związanych z planami zagospodarowania przestrzennego i środowiskiem inwestor wchodzi w etap kluczowy, którym jest uzyskanie warunków przyłączenia farmy wiatrowej do sieci od operatora systemu dystrybucyjnego/przesyłowego. Wprowadzone kilka lat temu rozwiązania prawne, mające z założenia sprzyjać wytwarzaniu energii elektrycznej z OZE spowodowały znaczący wzrost ilości aplikacji o wydanie warunków przyłączenia do sieci. Niestety, nie towarzyszył im proporcjonalny przyrost liczby rzeczywiście uruchamianych farm wiatrowych.

Podmioty występujące o wydanie warunków przyłączenia bardzo często robiły to wyłącznie w celu późniejszej ich odsprzedaży innym. Takie spekulacyjne działanie istotnie wydłużało okres rozpatrywania przez operatorów złożonych wniosków. Według danych PSE Operator z 2009 r., inwestorzy dysponowali warunkami przyłączenia na łączną moc ponad

10 350 MW. Z kolei na koniec 2008 r. łączna moc zainstalowana we wszystkich elektrowniach wiatrowych w Polsce wynosiła zaledwie 451 MW⁶.

Rozwiązanie tego problemu, wg ustawodawcy, ma przynieść nowelizacja Prawa energetycznego.

Nowelizacja Prawa energetycznego

Zgodnie z nowelizacją Prawa energetycznego⁷ (ustawa weszła w życie 11 marca 2010 r.) zmieniona została przede wszystkim procedura uzyskiwania warunków przyłączenia do sieci. Nowela wprowadza zapis, iż podmiot ubiegający się o przyłączenie do sieci składa wniosek o określenie warunków przyłączenia do sieci, zwanych dalej „warunkami przyłączenia”, w przedsiębiorstwie energetycznym, do którego sieci ubiega się o przyłączenie. W ustawie przed nowelizacją konieczne było wystąpienie do operatora systemu o wyznaczenie zakresu ekspertyzy wpływu przyłączenia farmy wiatrowej na Krajowy System Energetyczny. Sporządzenie jej było dokonywane na zlecenie i koszt inwestora przez jednostkę naukowo-badawczą, którą wybrał. W nowelizacji ekspertyza jest wykonywana na zlecenie operatora już w trakcie rozpatrywania przez niego wniosku inwestora o określenie warunków przyłączenia. Koszt jej uwzględnia się w nakładach za przyłączenie do sieci.

Kolejna zmiana polega na tym, że podmiot ubiegający się o przyłączenie źródła do sieci elektroenergetycznej o napięciu znamionowym wyższym niż 1 kV wnosi zaliczkę na poczet opłaty za przyłączenie do sieci, zwaną dalej „zaliczką”. Wynosi ona 30 zł za każdy kilowat mocy przyłączeniowej ustalonej we wniosku o określenie warunków przyłączenia. Jednakże wysokość zaliczki nie może być wyższa niż przewidywana opłata za przyłączenie do sieci i nie większa niż 3 000 000 zł. W przypadku, gdy wartość jej przekroczy wielkość opłaty za przyłączenie do sieci, wówczas różnica, o której mowa, podlega zwrotowi wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia wniesienia zaliczki.

Zaliczkę należy wnieść przed złożeniem wniosku o określenie warunków przyłączenia do sieci energetycznej. Celem ustanowienia tego rozwiązania finansowego jest ograniczenie handlu uprawnieniami do przyłączenia przez podmioty, które nie wytwarzają i nie zamierzają produkować energii, a jedynie występowały o warunki przyłączenia w celach spekulacyjnych (ewentualnej odsprzedaży innymi podmiotom).

Nowelizacja Prawa energetycznego zmieniła również terminy potrzebne do podjęcia przez operatora systemu decyzji w sprawie wydania/odmowy warunków przyłączenia do sieci. Przedsiębiorstwo energetyczne zajmujące się przesyłaniem lub dystrybucją energii elektrycznej jest obecnie zobowiązane wydać warunki przyłączenia w terminie 30 dni od dnia złożenia wniosku o określenie warunków przyłączenia przez wnioskodawcę przyłączanego do sieci o napięciu znamionowym nie wyższym niż 1 kV, a w przypadku przyłączania źródła od dnia wniesienia zaliczki. Natomiast warunki przyłączenia są wydawane w terminie 150 dni od złożenia wniosku o określenie warunków przyłączenia przez wnioskodawcę przyłączanego do sieci o napięciu znamionowym wyższym niż 1 kV, a w przypadku przyłączania źródła – od dnia wniesienia zaliczki. W sytuacji, gdy przedsiębiorstwo energetyczne odmówi wydania warunków przyłączenia lub zawarcia umowy o przyłączenie do sieci elektroenergetycznej z podmiotem ubiegającym się o to z powodu braku technicznych lub ekonomicznych warunków przyłączenia, jest zobowiązane niezwłocznie

zwrócić pobraną zaliczkę. Obawy inwestorów budzą jednak możliwości jej utraty w przypadku, gdy niezrealizowanie przyłączenia podyktowane jest innymi względami niż względy techniczne i ekonomiczne, np. negatywną decyzją o uwarunkowaniach środowiskowych. Z nowelizacji można wnioskować, iż w każdym innym wypadku wpłacona zaliczka przepada na rzecz przedsiębiorstwa energetycznego, co oczywiście jest skrajnie niekorzystne dla inwestora i stanowi poważną barierę dla rozwoju energetyki wiatrowej.

Zmiany w Prawie energetycznym mają na celu usprawnienie procesu inwestycyjnego budowy i przyłączenia farm wiatrowych w Polsce. Na tym etapie jest jednak stosunkowo trudno zdefiniować, czy wprowadzone modyfikacje rzeczywiście zwiększą transparentność całego procesu inwestycyjnego. Powinno się tak stać. Jednak praktyka często pokazuje, iż założenia niewiele mają wspólnego z życiem codziennym.

Źródła

1. Nowak B.: *Bezpieczeństwo energetyczne Polski w kontekście bezpieczeństwa energetycznego Unii Europejskiej*. „Krytyka Prawa”. Niezależne Studia nad Prawem, tom 2 – Bezpieczeństwo (red. Wojciech Sokolewicz). Wyd. WAIp. Warszawa 2009.
2. Nowak B.: *Wewnętrzny Rynek Energii w Unii Europejskiej*. Wyd. C.H. Beck. Warszawa 2009.
3. Kozmana M.: *Wiatr może być alternatywą dla atomu, węgla i gazu*. „Rzeczpospolita”, 26.02.2010.
4. Sztuba W., Marcinkowski B.: *Energetyka wiatrowa w Polsce*. Raport TPA Horwath i Domański Zakrzewski Palinka. Warszawa 2009.

5. www.builddesk.pl.

6. Czech J.: *Nowe zasady przyłączania farm wiatrowych do sieci*. „Rzeczpospolita” 7.08.2009.

7. Ustawa Prawo energetyczne (tekst jednolity: DzU z 2006 r. nr 89, poz. 625, z późn. zm.) zmienione Ustawą z 8 stycznia 2010 r. nowelizującą Prawo energetyczne oraz inne akty prawne (DzU z 2010 r. nr 21, poz. 104).

Bartosz Marcinkowski,
partner
w Domański Zakrzewski Palinka

dr **Bartłomiej Nowak**,
counsel,
Domański Zakrzewski Palinka

Tomasz Więckowski,
associate,
Domański Zakrzewski Palinka

Międzynarodowe Targi Poznańskie

spotkaj przyszłość

greenPOWER
Międzynarodowe Targi Energii Odnawialnej

**18-20.05.
2010
POZNAŃ**

II Międzynarodowy
Kongres Energii
Odnawialnej

6-7.10.2010

Warszawa

Targi organizowane przy współpracy:

Polska Izba Gospodarcza
Energii Odnawialnej

www.greenpower.mtp.pl